

Búcsú az igenektől és nemektől

Alighanem a *Kritika* vezetési folyóiratok februári toplis-táját. Az ok: *Tamás Gáspár Miklósnak* a decemberi lap-számban megjelent csillogó írására négyen is replikának — nem kevésbé csillogó elmével. A sommásan „elinté-zett” — valójában nagyon sok színű — baloldal képviselői megtehetik, hogy kihívójuk-nál rokonszenvesebben küzd-jenek. Hiszen nem kevésbé éles az elméjük, mint Tamá-sé, ráadásul — úgy tetszik — nekik van igazuk. Nem kap-dosnak hát mindjárt nehéz-fegyverekhez: a tárgyi tévedé-sekre söréttel, a logikai buk-fencekre golyós puskával lö-nek, és csak tank ellen vetik be a páncéltörő ágyút.

Csupán ízelítőnek álljon itt néhány mondat! A magát — vagy inkább: fejedelmi töb-besben „magukat” — a múlt század örökösének mondó de-cemberi cikkíró *Eörsi István* egyebeken kívül arra figyel-meztetli: „... az antifaszizmust »üres és elvtelen ideológiá-«nak nevezitek, amit ma per-se meg lehet tenni, de ha mondjuk Hitler idejében koc-káztattatok volna meg ugyan-ezt a mondatot, akkor Köl-

csey vagy Széchenyi jobb ér-zésű unokái az előszobájukba sem engedtek volna be ben-neteket.” *Krausz Tamás* előbb *Papp Zsolt* előző vitacikkét idézi, mely szerint a nagy-mányos baloldal szegénypár-ti, egyenlőségpárti, szociálpo-litika-párti és állampárti (ezenkívül munkapárti), majd T. G. M.-ről elmondja: „... amikor választási hadjá-ratot folytat, vállalja azoknak az érdekeknek a képviselét, amelyek hagyományosan a baloldal ideológiai és politi-kai „fennhatósága” alá tartoz-nak... nincs más megoldás [Tamás számára — a szerk.], mint a „filozófiai jobboldali-ságnak” a politikai baloldali-ság néhány követelésével való kombinációja.” *Agh Attila* vé-leménye: „Európa s vele a vil-ág elbúcsúzott 1989 végén a második világháború utáni történelmétől. Nem csoda, hogy ezeket a mélyreható vál-tozásokat, amelyek örökre vélt strukturákat rendfűttek meg, gyors elméleti átértéke-lések, ideológiai csatározások, sőt tudatzavar és hisztérikus tudatkitörések kísérik. A leg-jellemzőbb elméleti és politi-kai reagálások egyike — ma-

napság a nyugati teoretiku-sok »politológiai rágógumija« — a történelem végének tézi-se.” Végezetül idézzük *Ludas-sy Máriát*: „Magad írod, hogy az »igazi« reakció milyen könnyen kiegyezett a Kádár-rendszerrel. A klasszikus jobboldal igencsak konform volt, s abban is egyetérték Veled, hogy most is a régi ki-váltságok visszaállításáért küzd, s nem minden kivált-ság eltörléséért. Aki 1986-ban még hősín bírálta Aczél és Berecz cenzori politikáját, amint maga is bekerülhet egy állami cenzúrabizottságba, lel-kesedni fog a cenzúráért.”

Itt tart most a vita. Jó len-ne a folytatását megérni — többek között Tamás viszont-válaszát is!

Az egyoldalúság, a merev *igenek és nemek* veszélyeire hívja föl az olvasó figyelmét a *Kapitány Agnes—Kapitány Gábor* szerzőpáros is. Az ed-dig ismert típusú pártok helyett alulról jövő szerveződe-szekben látják a biztatóbb jö-vő zálogát, s egyebeken kívül épp ezért írják egy lábjegyz-etükben (engedtessek meg a recenzensnek még egy idé-zet): „Józan szociológusok... ma már korántsem hisznek annyira az »igen—nem« típu-sú válaszok egyértelműségé-ben és valóságfedezetében, mint ahogy azt a politikai vá-lasztási rendszer feltételezi.”

D. Gy.